

Auttamallakin opitaan

VAPAAEHTOISTOIMINTA OPPIMISKOKEMUKSENA

Aineisto on kehitetty Opetushallituksen rahoittamassa koulutushankkeessa ja se perustuu kansainvälisen Comenius-projektin Eubis tuloksiin. Aineisto tukee vapaaehtoistoiminnan integroimista koulutyöhön. Materiaaleja voidaan soveltaa omaan työhön sopiviksi.

HELSINGIN YLIOPISTO
KOULUTUS- JA KEHITTÄMISKESKUS PALMENIA

1 Taustaa vapaaehtoistoimintaan oppimiskokemuksena

- 1.1 Vapaaehtoistyön määritelmät
- 1.2 Service Learning (palveluoppiminen)
- 1.3 Palveluoppimisen vaiheet
- 1.4 Palveluoppimisen laatuksiteerit

2 Materiaaleja vapaaehtoistoiminnan toteuttamiseen koulussa

- 2.1 Ideointivaihe
 - 2.1.5 Toimintaedellytysten luominen omassa koulussa ja luokassa
- 2.2 Vapaaehtoistoiminta-projekti (suunnitelma)
- 2.3 Yhteistyösopimus
- 2.4 Toiminta projektissa, Seurantalomake
- 2.5 Projektitulosten esittelyn valmistelu
- 2.6 Palautelomake

Materiaalin ovat toimittaneet:

Kaisu Tapiovaara

koulutuspäällikkö

HY Palmenia, Kouvola

Silvia Lehtinen

suunnittelija

HY Palmenia, Kouvola

1. Taustaa vapaaehtoistoimintaan oppimiskokemuksena

Vapaaehtoistoiminta koulun arjessa (koulun opetussuunnitelmassa)

- o *Vapaaehtoistoiminta oppimisen menetelmänä (palveluoppiminen)*
= **oppiminen ja auttaminen**
- o *Vapaaehtoistyön kautta aktiiviseen kansalaisuuteen*
= **vastuu + vuorovaikutus** (A. Sliwka)

1.1 Vapaaehtoistyön määritelmät

Euroopan komissio: Vapaaehtoistyöllä tarkoitetaan kaikkea vapaaehtoista toimintaa, joka voi olla virallista, vapaamuotoista tai epävirallista ja jota toteutetaan henkilön omasta vapaasta tahdosta ja harkinnasta, oman motivaation perusteella ja ilman ansaitsemistarkoitusta. Vapaaehtoistyö hyödyttää yksittäistä vapaaehtoistyöntekijää, yhteisöjä ja koko yhteiskuntaa. Se on lisäksi väline, jota henkilöt ja yhteisöt käyttävät inhimillisten, sosiaalisten, sukupolvien välisten ja ympäristöön liittyvien tarpeiden täyttämiseksi ja ongelmien ratkaisemisessa, ja sitä toteutetaan usein voittoa tavoittelemattoman järjestön tai yhteisöperustaisen aloitteen tukemiseksi. Vapaaehtoistyö ei korvaa ammatillisia, palkallisia työllistymismahdollisuuksia, mutta se hyödyttää yhteiskuntaa

(Euroopan komission päätös 2009/0072).

EU:n jäsenvaltioissa asetetut kolme perusedellytystä:

1. vapaaehtoistoimintaan osallistutaan vapaasta tahdosta ja oma-aloitteisesti
2. vapaaehtoistoinnasta ei makseta palkkaa
3. vapaaehtoistoinnin tavoitteena on toimia muiden kuin oman perheen jäsenten tai vaihtoehtoisesti muiden yhteiskunnallisten ryhmien hyväksi ja hyödyttää tällä tavoin yhteiskuntaa.

Mikkelin setlementti ry:

”Vapaaehtoistoiminta on ihmisten auttamista ja tukemista tavallisen ihmisen tiedoin ja taidoin. Vapaaehtoistoinnassa ihminen antaa osaamistaan ja aikaansa yhteiseksi hyväksi. Vapaaehtoistoinnaksi voidaan määritellä yksittäisten ihmisten ja yhteisöjen hyväksi tehty toiminta, josta ei saa rahallista korvausta.”

1.2 Service Learning (palveluoppiminen)

Oppiminen	+	Palvelu (Auttaminen)
kognitiivinen oppiminen		todellisen ongelman ratkaiseminen
sosiaaliset ja menetelmälliset kompetenssit		yhteiskunnallinen palvelu (sosiaalinen, ekologinen, kulttuurinen)
minän kehittyminen		

- » menetelmä, joka yhdistää tietojen kehittämistä ja yhteiskunnallista osallistumista
- » on osa oppimisprosessista/opetuksesta, koulutyön yhteydessä
- » luokassa/koulussa ”palvelu” suunnitellaan, reflektoidaan ja yhdistetään oppimissisältöihin ja -tavoitteisiin (opetussuunnitelma)

Tavoitteet

- o oppilaiden demokratia-, sosiaali- ja henkilökompetenssin kehittyminen
- o oppilaat soveltavat hankittuja tietoja (yhteiskunnan hyväksi)
- o oppilaat ymmärtävät oppisisältöjä syvällisemmin ja laajemmin
- o oppilaiden motivaatio, itsetunto ja suorituskyky kehittyvät
- o koulun/koulutyön avautuminen yhteiskuntaan päin

Vaikutukset

- o sosiaaliset ja henkilökohtaiset taidot kehittyvät
 - vuorovaikutustaidot
 - ongelmaratkaisutaidot
 - vastuunkanto
 - empatiakehitys

- o *opiskelumotivaatio kasvaa*
- o *ammattivalinta helpottuu / selkiintyy*
- o *demokraattiset kompetenssit kehittyvät (osallistuminen)*
- o *riskiryhmille -> opiskelumotivaatio nousee, suhtautuminen kouluun paranee, käyttäytymisvaikutukset*

1.3 Palveluoppimisen vaiheet

1.3.1 Tilanneselvitys / ideointi

- o *aitojen tarpeiden selvittely ja tutkiminen (lähiympäristössä)*
- o *ongelmien ratkaisuselvittely*
- o *suunnittelu*

esim. oman kunnan vahvuudet ja heikkoudet tutkitaan (haastattelut, valokuvaus, sanomalehti-tutkimus)

1.3.2 Projektikehittäminen/-suunnittelu

- o *oppilaat etsivät opettajan kanssa ideoita ongelman/ongelmien ratkaisemaksi*

1.3.3 Projektityöskentely (palveluvaihe)

1.3.4 Projektin päättäminen ja työn tunnustus

- o *arviointi /palautteet ja kiitos osallistujille*

Tärkeää: Ohjaus koko projektin ajan ja työskentelyn etenemisen reflektointi projektin kuluessa ja sen päätyttyä!

1.4 Palveluoppimisen laatuksiteerit

1.4.1 aito tarve yhteiskunnassa -> oppilaiden tehtävä on järkevä ja hyödyllinen

1.4.2 projekti on osa opetusta ja/tai yhteydessä oppisisältöihin

1.4.3 säännöllinen kokemusten reflektointi

1.4.4 projektit on järjestetty koulun ulkopuolella (yhteiskunnassa)

lisää kriteerejä:

- o *oppilaat ovat aktiivisesti suunnittelutyössä mukana*
- o *projekti arvioidaan*
- o *oppilaat saavat todistuksen*
- o *projektitulosten esittely (julkisestikin)*

2. Materiaalit

Materiaalit ovat käytännön työkaluja vapaaehtoistoiminnan suunnitelmalliseen toteuttamiseen koulussa.

2.1 Ideointivaihe

2.1.1 Mieti kumppaneita joiden kanssa koulusi on tehnyt yhteistyötä?

2.1.2 Mitkä ovat kunnassasi / kaupungissasi organisaatioita, joiden kanssa voisit kuvitella yhteistyötä?

2.1.3 Onko kunnassasi aihealueita tai ongelmia, jotka sopisivat projektityöhön?

2.1.4 Kehittele projekti-idea ja määrittele projektille tavoitteita.

- o oppilaat (ikä)*
- o projektin kohde/kohderyhmä*
- o Mitkä ovat sopivat oppimissisällöt?*
- o Mitkä ovat tavoitteet?*
- o Miten ne tavoitteet saavutetaan?*
- o Missä ajassa tavoitteet pitää saavuttaa?*
- o Miten varmistat tavoitteiden saavuttamisen?*

2.1.5 Toimintaedellytysten luominen omassa koulussa ja luokassa

Pohdinta: Vapaaehtoistoiminnan toteuttamismahdollisuuksia omassa koulussa

Tarvittavat toimenpiteet projektin toteuttamiseksi	Olemassa olevat edellytykset koulussa	Vaikea toteuttaa / tarvitaan muutosta

2.2 Vapaaehtoistoiminta-projekti (suunnitelma)

Työkalu projektin huolelliseen suunnitteluun vaihe vaiheelta.

Projektsuunnitelma				
Projektin nimi:				
Osallistajat:				
Kohde/kohderyhmä:				
PROJEKTIN VAIHEET	TAVOITTEET Projektin aikana kehitettävät kompetenssit ja yhteys opetussisältöihin	TEHTÄVÄT / TOIMINTA (materiaali)	VASTUUSSA opettaja/t, opiskelija/t, yhteistyökumppani/t	AIKA
I. Suunnitteluvaihe				... kk ennen projektin alkamista
II. Toimintavaihe				
III. Päätösvaihe				

2.3 Yhteistyösopimus

Yhteistyösopimus vapaaehtoistoiminnasta koulun ja ulkopuolisen kumppanin välillä laaditaan selkeyttämään osapuolten osuudet projektissa.

Sopimus myös virallistaa työskentelyn ja antaa sille merkityksen.

YHTEISTYÖSOPIMUS

Projektin nimi:

Yhteistyökumppanit ovat:

Kumppaneiden odotukset:

Projektin tavoitteet:

Työn kuvaus (aika, tehtävät):

Koulun ulkopuolisen kumppanin rooli (ohjeet, ohjaus, palautteet):

Yhteistyön säännöt:

Koulun ulkopuolinen kumppani

Koulun edustaja

2.4 Toiminta projektissa

Työkalu oppilaan/opiskelijan ohjaukseen projektin aikana ja toiminnan seurantaan.
Seurantalomake

Projektin aihe/teema:

Oppilaan nimi:

Toimintapiste	Päivämäärä	Käytetty aika	Tehtävät	Toimintapisteestä vastaavan tai palvelua vastaanottavan henkilön allekirjoitus

2.5 Projektitulosten esittelyn valmistelu

Tulosten julkaiseminen/esittely on tärkeä osa projektia, se antaa työskentelylle painoarvoa ja toimii esimerkkinä yhteiskunnan suuntaan.

Projekti:

Mille kohderyhmälle esittely on tarkoitettu?

Missä/missä yhteydessä esittely järjestetään?

Toteutusideat?

Mitä tarvitaan esittelyä varten?

Keitä kutsutaan? Miten?

2.6 Palautelomake

Oppilaan/opiskelijan on tärkeää pohtia ja arvioida kokemuksiaan projektityöskentelystä yhdessä opettajan kanssa.

Palautelomake

A. Projektin tulokset

1. Millaisia töitä olet projektin aikana tehnyt?
2. Millaista hyötyä palvelun vastaanottajat saivat projektin kautta?
3. Keiden kanssa olit yhteistyössä projektin aikana?
4. Hyviä kokemuksia projektityöskentelystä
5. Syntyikö projektin aikana ongelmia? Millaisia?

B. Omat havainnot ja tunteet

1. Millaisia kokemuksia sait projektista?
2. Miten palvelun vastaanottajat suhtautuivat sinuun?
3. Oletko tavannut mielenkiintoisia ihmisiä? Kuvaile!
4. Miten projektiin osallistuminen on vaikuttanut sinuun (arvot, asenteet ja havainnot)?
5. Millaisia erityisiä taitoja olet projektin aikana kehittänyt?
6. Oletko saanut kehuja? Mitä ne merkitsivät sinulle? Miten olet reagoinut niihin?
7. Osallistuisitko uudestaan tällaiseen projektiin? Miksi?